

היום נלמד בעזרת ה':

יומא דף עט

למדנו במשנה לעיל - האוכל ביוה"כ ככותבת הגסה (= מאכל בגודל של תמר גדול) חייב:

רב פפא הסתפק מה כוונת המשנה "כמוה וכגרעינתה": האם הכוונה שהשיעור הוא כתמר עם הגרעין יחד, או שהשיעור הוא כתמר ללא הגרעין, וכוונתה המשנה שמשערים בתמר כזה שהוא גדול כמו הגרעין שלו.

עצם כשעורה: עצם של מת בגודל של שעורה מטמא במגע ובמשא אבל לא באוהל.

רב אשי הסתפק: שיעור "עצם כשעורה" הוא כשעורה עם הקליפה או ללא הקליפה? משערים בשעורה לחה (ששיעורה גדול) או בשעורה יבשה?

רב אשי לא הסתפק בספיקו של רב פפא, לפי שבמשנה נאמר "ככותבת הגסה", דהיינו שמשערים בתמר הכי גדול שאפשר, כלומר עם הגרעין. רב פפא לא הסתפק בספיקו של רב אשי, לפי שעורה לחה נקראת 'שיבולת' ולא שעורה, ושעורה ללא קליפה נקראת 'אושלא' ולא שעורה, ולכן השיעור הוא שעורה יבשה עם הקליפה שהיא נקראת 'שעורה'.

אמר רבא רבה אמר רב יהודה: שיעור "ככותבת הגסה" הוא יותר מכביצה. ולמרות שכל שיעורי אכילת איסור הם ב'כזית', זה רק במקום שהתורה כתבה את האיסור בלשון "אכילה", אבל לגבי איסור אכילה ביוה"כ התורה כתבה לשון "עיניו" (= "כִּי כָּל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תֵעָנֶה...") ושיערו חכמים שרק באכילת 'ככותבת הגסה' דעתו מתיישבת ולא בפחות מכך, וכל עוד שלא התיישבה דעתו זה נחשב עדיין ל"עיניו".

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

קושיא ממשנה במס' סוכה: מעשה שהיה בחג הסוכות, שהביאו לר"י בן זכאי לטעום את התבשיל, ולרבן גמליאל הביאו שתי כותבות (= תמרות) ודלי של מים, ואמרו שיעלו אותם לסוכה. והם לא אמרו כן מפני שצריך לאכול בסוכה, שהרי אכילת ושתיית ארעי מותרים מחוץ לסוכה, אלא הם רצו להחמיר על עצמם ולאכול בסוכה. וכשנתנו לרבי צדוק אוכל פחות מ'כביצה' הוא היה נוהג בו שלוש קולות: 1. לא נטל ידיו אלא כרכם במפה. 2. אכלו מחוץ לסוכה. 3. לא בירך אחריו ברכה אחרונה. **עד כאן המשנה.** משמע שרבי צדוק אכל רק פחות מ'כביצה' מחוץ לסוכה, אבל שיעור 'כביצה' חייב סוכה, וא"כ שיעור 'שתי כותבות' שהביאו לרבן גמליאל בהכרח שהן פחותות מ'כביצה', שהרי אמרנו שהם רק החמירו על עצמם לאכול בסוכה.

הגמרא מסיימת את הקושיא: על פי הנ"ל לא יתכן ששיעור 'ככותבת הגסה' הוא יותר מכביצה, שהרי אפילו 'שתי כותבות' ללא גרעין הם פחות משיעור 'כביצה', וא"כ איך יתכן ששיעור 'כותבת הגסה' עם הגרעין הוא יותר מ'כביצה'?

רבי ירמיה מתרץ: אכן שתי כותבות ללא גרעין אין בהם 'כביצה' אבל כותבת הגסה עם הגרעין יש בה יותר מ'כביצה'! **אמר רב פפא:** וזהו שרגילים האנשים לומר - בשני קבים של תמרים עם הגרעינים יש קב של גרעינים ויותר, כלומר שהגרעין של התמר יותר גדול מהתמר עצמו.

רבא מתרץ: באמת בשתי כותבות יש שיעור 'כביצה', ובכל זאת היה מותר לרבן גמליאל לאכול מחוץ לסוכה, משום שמותר לאכול אפילו הרבה פירות מחוץ לסוכה, אלא שהוא החמיר על עצמו.

לימא מסייע ליה: ראיה לרבא שאכילת פירות לא חייבת סוכה: במשנה במס' סוכה נאמר שלדעת רבי אליעזר חייב אדם לאכול 14 סעודות בסוכה במשך חג הסוכות (= סעודה אחת ביום ואחת בלילה בכל יום), ואמרה על זה הברייתא שאם השלים את הסעודה במיני תרגימא (= ליפתן) יצא. ואם אכילת פירות חייבת סוכה היה על הברייתא לומר שאם השלים בפירות יצא, אלא מוכח שאכילת פירות לא חייבת סוכה.

דחיה א': 'מיני תרגימא' הכוונה לפירות, וא"כ מוכח להיפך - שאכילת פירות חייבת סוכה. דחיה ב': באמת 'מיני תרגימא' זה ליפתן, והברייתא נקטה 'מיני תרגימא' לפי שהיא עוסקת במקום שלא מצויים בו פירות, אבל באמת אפשר להשלים גם בפירות (ואכילת פירות חייבת סוכה).

(המשך בדף הבא ↓)

רב זביד אמר: שיעור "ככותבת הגסה" הוא פחות מכביצה. וכפי שלמדנו במשנה במס' ביצה - בית שמאי אומרים, שיעור של שאור הוא ב'כזית' ושל חמץ ב'ככותבת' (= לעניין איסור 'בל יראה ובל ימצא'). **עד כאן המשנה.** ומהו טעמם של בית שמאי ששיעור השאור שונה משיעורו של החמץ? אלא שהיה קשה לבית שמאי שהתורה תכתוב רק את איסור חמץ ולא תכתוב את איסור שאור, והיינו לומדים בקל וחומר שאם חמץ שאין חימוצו חזק אסור ב'כזית' קל וחומר ששאור שחימוצו חזק אסור ב'כזית', ומכך שהתורה כתבה את שניהם אנו לומדים שלכל אחד מהם יש שיעור אחר - שאור ב'כזית' וחמץ ב'ככותבת'. (ראה רש"י ד"ה 'שיעורו של זה' שמבאר מדוע שיעורו של חמץ גדול יותר משאור).

הגמרא מבארת את ההוכחה של רב זביד: מכל הנ"ל יש להוכיח ששיעור 'ככותבת הגסה' הוא פחות מ'כביצה', שהרי בית שמאי סוברים ששיעור חמץ הוא יותר גדול משיעורו של שאור (שהוא ב'כזית'), ואם הם היו מוצאים שיעור שהוא יותר מ'כזית' הם היו אומרים שהוא השיעור של חמץ, ולכן אם 'כביצה' הוא פחות מ'ככותבת' הם היו אומרים שחמץ שיעורו ב'כביצה', ואף אם שיעור 'כביצה' שווה לשיעור 'ככותבת' הם היו נוקטים את שיעור 'כביצה' שהוא יותר שגור בלשון המשנה מאשר 'ככותבת', אלא בהכרח ששיעור 'ככותבת' הוא פחות מ'כביצה', ולכן הם אמרו ששיעור חמץ הוא ב'ככותבת' שהוא השיעור הקרוב ביותר ל'כזית'.

דחייה: יתכן ששיעור 'כותבת הגסה' גדול משיעור 'כביצה', אבל שיעור 'כותבת' סתם הוא שווה ל'כביצה' (= בית שמאי אמרו ששיעור חמץ הוא 'ככותבת' סתם). ואף אם נאמר ששיעור 'ככותבת הגסה' שווה לשיעור 'כביצה', אפשר לומר שבית שמאי נקטו לשון 'ככותבת' ולא 'כביצה' משום שהם נקטו את אחד מהשיעורים.

אלא מהכא: הוכחה אחרת לרב זביד: אכילה שיש בה שביעה היא כביצה, ולכן רבי יהודה סובר שמברכים ברכת המזון על אכילת פת בשיעור כביצה, שעל כך נאמר **"וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבְרַכְתָּ"**. ואם כן לא יתכן לומר ש'ככותבת' גדולה מ'כביצה', שהרי אכילה בשיעור 'כביצה' כבר משביעה ואיך יתכן לומר שהיא לא מיישבת את דעתו? אלא בהכרח ש'ככותבת' היא פחות מ'כביצה', ו'כביצה' משביעה ו'ככותבת' לא משביעה אלא רק מיישבת את הדעת.